

предпринимательские начала // Российский экономический журнал. — 1996. — №2. — С. 70.

10. *Дагаев А.* Проблема формирования целей управления на приватизированных предприятиях // Проблемы теории и практики управления. — 1997. — №2. — С. 86.

11. *Лесив Й.* Методи менеджменту в умовах ринкової економіки / Львівська комерц. акад. — К.: Логос, 1998. — 186 с.

А. В. ГОЛОВАЧ, д-р екон. наук,
Р. О. БЄЛИК, аспірант

ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

На сучасному етапі розвитку української економіки виявлення несприятливих тенденцій розвитку підприємства, прогнозування банкрутства набуває першочергового значення. При цьому методик, що дають змогу з достатнім ступенем імовірності прогнозувати та передбачувати несприятливі тенденції в сучасних українських реаліях, практично немає. А більшість методик, що використовуються у вітчизняному антикризовому управлінні, розроблені іноземними вченими і пристосовані до нормативно-правового поля тієї країни, для якої вони розроблялися. Більше того, сьогодні не існує єдиного джерела інформації (форми звітності), яке б давало всі необхідні абсолютні показники для аналізу і забезпечення антикризового управління підприємствами.

Крім цього, з 1 січня 2000 р. Україна почала виконувати програму реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів, що відкрило багато нових можливостей, але, у свою чергу, викликало і нові проблеми.

Перехід на нові стандарти бухгалтерського обліку і державної звітності відкриває багато нових можливостей перед аналітичними службами підприємств, контролюючих установ, а також безпосередньо перед акціонерами підприємств. Старі стандарти бухгалтерського обліку унеможлилювали використання багатьох показників методологічного забезпечення аналізу для антикризового управління підприємствами, розроблених іноземними вченими за останні роки. У зв'язку з цим постала необхідність змінити якісне наповнення багатьох показників з метою їх пристосування до існуючих вимог. А

сьогодні вже постає проблема трансформації цих показників у нові стандарти бухгалтерського обліку, щоб забезпечити зіставлення їх у динаміці, на необхідності чого ми наголошували вище.

Нові стандарти значно спростили порядок збору й обробки нової інформації. Так, згідно з положенням «Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку» визначено такі основні стандарти [1]:

- «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- «Баланс»;
- «Звіт про рух грошових коштів»;
- «Звіт про власний капітал»;
- «Звіт про фінансові результати».

Принципально новими (за інформаційним забезпеченням) є стандарти «Звіт про рух грошових коштів», та «Звіт про власний капітал». Так, стандарт «Звіт про рух грошових коштів» дає змогу аналізувати інформацію про грошові потоки на підприємстві, що є одним з головних блоків аналізу кризового стану підприємства, та дуже важливим пунктом при розробленні рекомендацій щодо виходу із цього стану. Раніше, щоб отримати інформацію про грошові потоки підприємства необхідно було вибрати дані з близько 13 форм державної звітності (1-П; 1-ПВ; 5-С; 2-Б; №2 за ДКУД; №3 за ДКУД і т. д.). Однак це не створювало цілісної картини, оскільки деякі дані про складові грошових потоків (наприклад про рух кредитів на підприємстві) можна було отримати лише з первинних джерел, бо у звітності вони не відображалися. До того ж отримавши цю інформацію, необхідно було розрахувати багато проміжних показників, щоб одержати дані про чисті і валові грошові потоки на підприємстві. Нові стандарти дають змогу значно скоротити затрати часу і зусиль на розрахунок показників збалансованості, рівномірності та достатності грошових потоків на підприємстві. Позитивним моментом також є запровадження загальноприйнятого у світі поділу діяльності підприємства на операційну, фінансову та інвестиційну, що, у свою чергу, значно полегшує аналіз грошових потоків підприємства. Вадою було і залишається те, що ні старі, ні нові стандарти не дають можливості оцінити як валовий додатний, так і від'ємний грошовий потік.

Стандарт «Звіт про власний капітал» значно спрощує процедуру збору та обробки інформації, необхідної для аналізу антикризового стану підприємства або групи підприємств з такого важливого блоку, як «Структура капіталу підприємства»,

скорочуючи необхідну кількість джерел інформаційного забезпечення аналізу.

Новий підхід до розподілу діяльності підприємства (на операційну, фінансову та інвестиційну) також значно спрощує збір і обробку інформації в таких блоках: «Склад активів підприємства»; «Склад зобов'язань підприємства»; «Склад поточних витрат підприємства».

Так, стара звітність обмежувала можливості аналізу зобов'язань підприємства в розрізі виду наданого кредиту класифікованого за рівнем ліквідності (фінансовий або товарний), і потрібно було використовувати лише дані управлінського обліку. Нові стандарти бухгалтерського обліку і державної звітності дають змогу виокремити фінансовий та товарний кредити, отримані підприємством, і розрахувати їх співвідношення, яке якісно може характеризувати склад зобов'язань підприємства.

Але при переході на нові стандарти бухгалтерського обліку та державної звітності виникають такі проблеми: організаційні; термінологічні; технічні; фінансові; проблеми репрезентативності; зіставлення даних старої та нової звітностей.

Проблема зіставлення даних пов'язана з необхідністю побудови масивів даних діяльності і фінансово-майнового стану підприємств, причому ці масиви мають містити інформацію мінімум за три роки. Це необхідно для того, щоб забезпечити мінімальну репрезентативність інформації. І якщо при альтернативному порівнянні (підприємств-банкрутів з підприємствами, що досліджуються) основний акцент зміщено на проблеми наповненості масивів (тобто наявності всебічної інформації про діяльність підприємства, і наявність таких даних щодо максимальної кількості збанкрутілих підприємств), то, для того щоб використовувати підхід, який базується на побудові інтегральних оцінок кризового стану підприємств, необхідні дані ще й за якнайбільший період. Ці дані потрібні для забезпечення прийнятливих умов для знаходження «основного масиву впливу», тобто для виявлення як первинних, так і розрахункових показників, які мають істотний вплив на становище підприємства, або групи підприємств, об'єднаних за якоюсь ознакою (наприклад, за галузевим принципом). Побудова динамічних рядів показників «основного масиву впливу» необхідна для прогнозування становища підприємства, або групи підприємств у майбутньому. При цьому чим за більший відрізок часу ми маємо дані, тим менше буде довірча зона прогнозованих

показників, а значить, тим легше буде визначитись до якого класу віднести те чи інше підприємство — до класу прибуткових, чи до тих, яким загрожує банкрутство і вони потребують негайного втручання.

Цю проблему можна вирішити шляхом розроблення ключа для трансформування старої звітності в нову. Слід зауважити, що стосовно деяких показників такі перетворення неможливі і тоді потрібно використовувати дані первинного обліку на підприємствах.

Друга проблема пов'язана з незначним строком, який відведено для переходу на нові стандарти звітності. Оскільки цей перехід потребує значних змін у програмному забезпеченні аналітичних служб і бухгалтерів як окремих підприємств так і контролюючих органів, то їм необхідно буде здійснити певні організаційні заходи для забезпечення виконання цих завдань у визначений термін.

Проблеми, пов'язані з термінологією, виникають через брак достатньої кількості кваліфікованих спеціалістів, орієнтованих на нові стандарти. Ця проблема розв'язується шляхом підготовки та перепідготовки як бухгалтерів, так і аналітиків, що працюють зі звітністю відповідних структур.

Технічні та фінансові проблеми мають вирішуватися підприємствами самостійно. Хоча можлива деяка допомога з боку держави, яку слід спрямовувати на придбання новітнього програмного забезпечення і випуск відповідних методичних вказівок щодо роботи з новими формами звітності.

І остання проблема, пов'язана з репрезентативністю інформації. Вона виникає у зв'язку зі спрощенням процедури виправлення помилок і зменшенням міри відповідальності за неправильність заповнення тих чи інших форм звітності. Вирішення цієї проблеми можливе при відповідному доопрацюванні стандарту, який визначає правила виправлення помилок у формах звітності та відповідальність за недостовірну інформацію.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про затвердження Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: Положення Міністерства фінансів України від 31 берез. 1999 р. // Бухгалтерський облік і аудит. — 2000. — № 2. — С.13—21.
2. Скоун Т. Управленческий учет: Пер. с англ. / Под редакцией Н. Д. Эриашвили. — М.: Аудит: ЮНИТИ, 1997. — 179 с.

3. Антикризисное управление: от банкротства — к финансовому оздоровлению / Под ред. Г. П. Иванова. — М.: Закон и право: ЮНИТИ, 1995. — 130 с.

4. Давыдова Г. В., Беликов А. Ю. Методика количественной оценки риска банкротства предприятий // Управление риском. — 1999. — № 3. — С.13—20.

5. Send mail to wolk@topmail.de with questions or comments about this web site. Copyright © 1999 Анатолий Волков & WolfDesign Inc., Санкт-Петербург.

А. В. ВАКУЛЕНКО, канд. екон. наук

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯКОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

На сучасному етапі розвитку економіки України питання забезпечення якості продукції є стратегічним завданням, що постає перед кожним суб'єктом господарювання. Вихід нашої країни на світовий ринок висуває на перший план питання підвищення якості виробленої продукції та наданих послуг. Це дуже серйозна проблема. Дані статистики свідчать про те, що Україна у світовий поділ праці входить як сировинний та ресурсний додаток, являючи собою переважно ринок збуту для іноземної продукції. Майже 40% в українському експорті в 1998 р. становили чорні метали та вироби з них, у той час як на машини, устаткування, транспортні засоби припадало лише 15% [2, с. 17]. Національний виробник за багатьма позиціями, насамперед за продуктами високого ступеня переробки, витіснений із зовнішнього ринку внаслідок низької якості продукції та невідповідності міжнародним стандартам.

Для того щоб українські виробники могли на взаємовигідних умовах формувати відносини із закордонними партнерами, необхідно досягти певного рівня якості як продукції і процесів, так і роботи підприємства в цілому. Отже, проблема створення сучасних систем менеджменту якості є початковим завданням для вітчизняних виробників. Її вирішення забезпечить стабільне та успішне функціонування підприємства в майбутньому.

На передових підприємствах розвинених країн проблема забезпечення якості вирішується, як правило, на основі системного підходу шляхом створення систем якості, що